

**Otázky pre štátne skúšky
Druhý stupeň štúdia
Hospodárska diplomacia
2023/2024**

1. **Ekonomické a politické postavenie USA v období do konca studenej vojny:**
 - základné hodnoty euroamerickej civilizácie,
 - ekonomický a politický vývoj USA v medzivojnovom období,
 - dôsledky druhej svetovej vojny a vzťahy USA a ZSSR v období studenej vojny,
 - ekonomický a politický vývoj USA v podmienkach studenej vojny,
 - pôsobenie USA v medzinárodných organizáciách po druhej svetovej vojne.
2. **Ekonomické a politické postavenie USA v období po skončení studenej vojny:**
 - vývoj americkej zahraničnej politiky od začiatku 90. rokov do nástupu J. Bidena do prezidentského úradu,
 - integračné ekonomické zoskupenia na území Severnej Ameriky – ich význam,
 - pôsobenie USA v medzinárodných ekonomických organizáciách po skončení studenej vojny,
 - problematika deficitu štátneho rozpočtu v USA,
 - zahraničný obchod USA – jeho štruktúra – vývoj v čase,
 - aktuálne problémy hospodárskej a zahraničnej politiky USA.
3. **Latinská Amerika vo svetovej politike a ekonomike do konca studenej vojny:**
 - vymedzenie pojmu Latinská Amerika,
 - vznik nezávislých štátov na území Latinskej Ameriky,
 - príčiny hospodárskych a politických problémov Latinskej Ameriky po rozpade koloniálnej sústavy,
 - príklady úspešného ekonomického vývoja v Latinskej Amerike na prelome 19. a 20. storočia,
 - Latinská Amerika a Karibik v čase studenej vojny (príklad Čile, Kuby a Argentíny; vlády vojenskej junty).
4. **Ekonomický a politický vývoj Latinskej Ameriky po skončení studenej vojny:**
 - demokratizačná vlna na území Latinskej Ameriky a jej dôsledky,
 - regionálne zoskupenia (MERCOSUR, Andské spoločenstvo, OAŠ, UNASUR, Prosur),
 - súčasné ekonomické a politické problémy vybraných štátov Latinskej Ameriky a ich príčiny (Brazília, Argentína, Čile, Mexiko).
5. **Ekonomický a politický vývoj Afriky:**
 - etnická, náboženská a lingvistická štruktúra Afriky,
 - kolonizácia Afriky, rozpad koloniálnej sústavy a jej dôsledok pre ekonomický a politický vývoj Afriky,

- konflikty na území Afriky po rozpade koloniálnej sústavy (Sudán, Konžská demokratická republika, Angola, Rwanda, Nigéria),
- právo ozbrojených konfliktov a medzinárodné trestné súdnictvo v kontexte afrických konfliktov.

6. Afrika v medzinárodných ekonomických a medzinárodných politických vzťahoch:

- úloha Afriky vo svetovom hospodárstve,
- vzťahy Afriky s centrami ekonomickej a politickej moci (štátni a neštátni aktéri),
- charakteristika politiky ČĽR voči Afrike,
- regionálne integračné zoskupenia na území Afriky,
- Africká únia – jej význam, história Africkej únie,
- úloha Africkej rozvojovej banky a ďalších regionálnych bánk pri rozvoji Afriky,
- pôsobenie vybraných štátov Afriky v medzinárodných ekonomických organizáciách.

7. Medzinárodná situácia na prelome 19. a 20. storočia:

- vznik krízovej situácie medzinárodných vzťahov v Európe,
- riešenia smerujúce k mocenskej rovnováhe na Ďalekom východe,
- blokový systém v Európe na prelome 19. a 20. storočia,
- príčiny eskalácie napätia v medzinárodných vzťahoch a cesta k prvej svetovej vojne,
- diskusia o použití sily v medzinárodných vzťahoch z pohľadu medzinárodného práva.

8. Európa v 20. storočí:

- dôsledky prvej svetovej vojny pre ekonomický a politický vývoj Európy (vznik nových štátov, mierové zmluvy a usporiadanie medzinárodných vzťahov po prvej svetovej vojne),
- svetová hospodárska kríza a jej dôsledky pre ekonomický a politický vývoj Európy,
- dôsledky druhej svetovej vojny pre ekonomický a politický vývoj Európy,
- rozdelenie sfér vplyvu v Európe po druhej svetovej vojne,
- koniec studenej vojny v Európe, ekonomická a politická transformácia postkomunistických štátov.

9. Ekonomický vývoj zakladajúcich členov Európskych spoločenstiev:

- ekonomická situácia v Európe po 2. svetovej vojne,
- vývoj európskej integrácie po druhej svetovej vojne,
- spoločné znaky a rozdiely ekonomického vývoja zakladajúcich členov Európskych spoločenstiev,
- dopad ropných šokov,
- hospodárska a dlhová kríza v Eurozóne,
- aktuálne výzvy pre jednotlivé ekonomiky.

10. Ekonomický vývoj členských štátov Európskej únie, ktoré pristúpili od roku 1973:

- prvé rozšírenie v roku 1973 a následné etapy rozširovania do roku 2004,
- špecifiká ekonomického rozvoja krajín južného rozšírenia,
- rozdielny prístup k integrácii v škandinávskych krajinách,
- rozšírenia Európskej únie po roku 2004,
- hospodárska a dlhová kríza a aktuálne výzvy.

11. Svetový politický a svetový ekonomický systém po skončení studenej vojny:

- diskusia o rozdelení sfér vplyvu vo svete po skončení druhej svetovej vojny,
- vznik a úloha OSN z pohľadu svetovej ekonomiky a politiky,
- úloha BR OSN a mierové operácie OSN,
- obranné a ekonomické organizácie v období studenej vojny (RVHP, NATO, Varšavská zmluva),
- miesto a úloha Hnutia nezúčastnených v období studenej vojny.

12. Spoločné politiky Európskej únie:

- smerovanie k SZBP; Západoeurópska únia, Európska politická spolupráca,
- SZBP po Lisabonskej zmluve; inštitucionálne ukotvenie; aktéri tvorby SZBP,
- ciele a nástroje SZBP,
- spoločná poľnohospodárska politika EÚ,
- energetická politika EÚ.

13. Blízky východ v medzinárodných ekonomických a politických vzťahoch:

- vymedzenie pojmu Blízky východ,
- geopolitický a geostrategický význam Blízkeho východu pre svetovú ekonomiku a politiku,
- vývoj izraelsko-arabských vzťahov,
- ropné šoky a ich dôsledky pre svetovú ekonomiku,
- vojny v Perzskom zálive,
- aktuálny vývoj na území Blízkeho východu a dôsledky pre svetovú ekonomiku a politiku (arabská jar, Sýria, Irak, Líbya),
- islamské financie a bankovníctvo a ich rozvoj.

14. Historický vývoj postavenia Číny vo svetovej ekonomike a politike:

- vymedzenie pojmu konfuciánska kultúra, jej prepojenosť s vývojom čínskej spoločnosti a kultúry,
- vznik ČĽR, vývoj v ČĽR do skončenia studenej vojny a jeho medzinárodnopolitické súvislosti,
- dôvody a priebeh liberalizácie obchodu a investícií v rámci reforiem Teng Siao-pchinga,
- vývoj PZI a zahraničného obchodu Číny,
- vstup ČĽR do WTO a jeho následky,
- charakteristika štruktúry súčasného hospodárstva a odvetví Číny,
- ČĽR vo svetovej ekonomike, politike a obchode počas vlády Si Ťin-pchinga,
- pôsobenie ČĽR v medzinárodných ekonomických organizáciách,

- internacionalizácia renminbi a jeho postavenie v súčasných medzinárodných ekonomických vzťahoch.

15. Japonsko v medzinárodných ekonomických a politických vzťahoch:

- reformy Meidži,
- zmeny geopolitického postavenia Japonska v prvej polovici 20. storočia,
- dôsledky druhej svetovej vojny pre japonský politický systém,
- ekonomický a politický systém Japonska od konca druhej svetovej vojny,
- ekonomické a spoločenské výzvy súčasného Japonska,
- perspektívy vývoja japonskej ekonomiky.

16. Novoindustrializované krajiny (NIK) v oblasti juhovýchodnej Ázie:

- osobitosti vývoja juhovýchodnej Ázie, regionálne integračné zoskupenia (napríklad ASEAN) a ich význam,
- dve vlny industrializácie a ich obsah a regionálna charakteristika,
- zmeny v komparatívnych výhodách krajín regiónu,
- zahranično-ekonomické vzťahy štátov regiónu a ich vplyv na ekonomický vývoj,
- perspektívy ďalšieho ekonomického vývoja krajín regiónu.

17. Rusko v medzinárodných ekonomických a politických vzťahoch:

- prvá svetová vojna a jej dôsledky pre budúcnosť Ruska,
- vznik ZSSR a jeho miesto v medzinárodných ekonomických a politických vzťahoch v medzivojnovom období,
- geopolitické postavenie ZSSR v období studenej vojny,
- reformy M. Gorbačova a rozpad ZSSR,
- reformy v Rusku po rozpade ZSSR,
- vývoj Ruska v 21. storočí.

18. Západný Balkán v medzinárodných vzťahoch:

- vývoj regiónu západného Balkánu,
- vznik a rozpad Juhoslávie,
- právo ozbrojených konfliktov a medzinárodné trestné súdnictvo v kontexte konfliktov na území bývalej Juhoslávie,
- špecifickosť vývoja v štátoch bývalej Juhoslávie od polovice 90. rokov 20. storočia, integračné ambície a zahraničnopolitické priority.

19. Multilaterálny obchodný systém, história vzniku, základný právny rámec:

- Multilaterálny obchodný systém, história vzniku, základný právny rámec,
- Havanská charta a dohoda GATT 1947 – historický kontext vzniku GATT 1947, orgány GATT 1947, riešenie obchodných sporov v ére GATT,
- vznik WTO - Dohoda o založení WTO a jej prílohy (špecifiká a skladba zmluvného systému WTO),
- WTO a SR/EÚ - vznik členstva, historický a aktuálny vývoj vzťahov,
- hlavné princípy a pravidlá multilaterálneho obchodného systému, hlavné výnimky z pravidiel,

- pravidlá WTO týkajúce sa spravodlivej hospodárskej súťaže (dumping, subvencie),
- riešenie obchodných sporov vo WTO (hlavné orgány, postup, aktuálne výzvy systému riešenia sporov vo WTO),
- úloha regionálnych rozvojových bánk pre rozvoj jednotlivých regiónov a svetového obchodu.

20. Medzinárodnoprávna ochrana medzinárodných investícií:

- ekonomický a právny rozmer medzinárodných investícií; pojem investor, hostiteľský štát,
- pramene medzinárodného investičného práva,
- právny režim ochrany medzinárodných investícií – multilaterálne, plurilaterálne a bilaterálne investičné zmluvy,
- základné medzinárodnoprávne štandardy zaobchádzania s medzinárodnými investíciami,
- riešenie medzinárodných investičných sporov; diplomatická ochrana, konanie na vnútroštátnych súdoch,
- medzinárodné rozhodcovské a zmierovacie konanie ICSID, dodatočné pravidlá riešenia sporov ICSID (ICSID Additional Facility), ad hoc arbitrážne konanie,
- aktuálne výzvy systému ochrany medzinárodných investícií, špecifiká postoja Európskej únie.

21. Ekonomické a demografické otázky rozvojových krajín:

- zelená revolúcia,
- potravinový problém a bezpečnosť – efekty, príčiny a vplyvy,
- rozmiestnenie zdrojov v rozvojových krajinách a preklatie nerastného bohatstva,
- environmentálne problémy v rozvojových krajinách,
- demografická charakteristika rozvojových krajín – demografický prechod, politiky a problémy,
- vzájomný vzťah demografického a ekonomického rozvoja.

22. Sociálne otázky rozvojových krajín:

- nerovnosť a jej meranie, rozvojová medzera, Kuznetsov podiel, Lorenzova krivka a Giniho koeficient,
- chudoba – charakteristika, meranie, alternatívne metódy merania životného štandardu, minimálny životný štandard a kritika tohto konceptu,
- politiky na riešenie chudoby a nerovnosti,
- vzdelanie – charakteristické črty v RK a problémy, funkcie a úlohy vzdelania

z makroekonomického a mikroekonomického pohľadu,

- zdravie – vzájomný vplyv zdravia a ekonomického rozvoja na mikro a makro úrovni, epidemiologický prechod v RK a porovnanie s PVK, charakteristika detskej a doječskej úmrtnosti.

23. Medzinárodný finančný systém:

- medzinárodné menové vzťahy, menové systémy v minulosti a súčasnosti, vznik a zánik brettonwoodského systému, zlato a jeho úloha v medzinárodných menových vzťahoch,
- poslanie, štruktúra, rozhodovacie mechanizmy MMF,
- systémy menového kurzu,
- medzinárodné finančné a devízové trhy,
- financovanie medzinárodného obchodu,
- aktuálne otázky fungovania medzinárodného finančného systému.

24. Finančné krízy v medzinárodných hospodárskych vzťahoch:

- veľká hospodárska kríza a jej vplyv na hospodársky a politický vývoj vo svete v medzivojnovom období,
- krízy v Latinskej Amerike a juhovýchodnej Ázii, príčiny vzniku, dôsledky a riešenia,
- globálna finančná kríza v roku 2008, príčiny vzniku, dôsledky a riešenia,
- kríza v eurozóne, príčiny vzniku, dôsledky a riešenia,
- COVID-19 a jeho vplyv na ekonomický vývoj, príčiny vzniku, dôsledky a riešenia,
- súčasný vývoj a dopady inflácie na ekonomiku krajín, protiinflačné opatrenia.

25. Teórie medzinárodných vzťahov:

- vznik teórie medzinárodných vzťahov a podnet pre jej rozvoj,
- základné etapy vývoja teórie medzinárodných vzťahov,
- veľké debaty vo vývoji teórie medzinárodných vzťahov,
- základné skupiny teórií medzinárodných vzťahov.